

АНОТАЦІЯ

Сіньчук В.

Ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади

281 Публічне управління та адміністрування.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, 2024 р.

Об'єктом дослідження є розвиток об'єднаної територіальної громади.

Предметом дослідження є ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади.

Мета дослідження – визначити пріоритетні шляхи ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади на основі розкриття теоретико-методологічної та аналітичної складових цього процесу, з урахуванням воєнного стану та євроінтеграційних процесів.

У роботі наведена теоретико-правова основа ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади. Охарактеризовано поняття та структурні складові профілю об'єднаної територіальної громади. Описано сутність методу SWOT-аналізу, механізм його проведення та застосування для оцінки ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади. Деталізовано правову основу ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади.

Аналіз ресурсного забезпечення розвитку Чернівецької об'єднаної територіальної громади було здійснено за такими елементами: проведена характеристика соціального потенціалу, проаналізований фінансово-економічний вимір об'єднаної територіальної громади, описано склад та особливості земельних ресурсів. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що ресурсне забезпечення Чернівецької об'єднаної територіальної громади перебуває на належному рівні, з огляду на масштаби та місце розташування громади. Загалом, ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади вимагає комплексного підходу, що враховує різні аспекти її функціонування та розвитку.

Завдяки виявленню перспектив ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади, у контексті розкриття європейського досвіду та вітчизняних реалій, можна стверджувати, що об'єднані територіальні громади, які діють на території України та, зокрема, Чернівецька, мають доволі великий потенціал для стабільного функціонування в умовах воєнного часу та на перспективу післявоєнного відновлення. Спираючись на допомогу європейських партнерів, планується здійснити докорінну реконструкцію механізму здійснення публічного управління ресурсним забезпеченням об'єднаних територіальних громад України.

Результат дослідження свідчить про сталий розвиток Чернівецької громади та її відповідне ресурсне забезпечення, що підтверджується наведеними нами відомостями. Чернівецька ОТГ має повний комплекс послуг для якісного проживання населення на її території, посилює можливості для їх отримання усіма категоріями населення що мешкають у громаді.

Ключові слова: ресурсне забезпечення, ресурси, можливості, потенціал, досвід, відновлення, реформування, ОТГ, фінансові ресурси, земельні ресурси.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ОСНОВА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	10
1.1. Профіль об'єднаної територіальної громади та його структура.....	10
1.2. SWOT-аналіз та його застосування для оцінки ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади.....	15
1.3. Правова основа ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади.....	21
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	26
2.1. Характеристика соціального потенціалу Чернівецької ОТГ.....	26
2.2. Фінансово-економічний вимір об'єднаної територіальної громади.....	33
2.3. Земельні ресурси об'єднаної територіальної громади.....	39
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ	46
3.1. Європейський досвід ресурсного забезпечення ОТГ.....	46
3.2. Можливості ресурсного забезпечення вітчизняних ОТГ у воєнних умовах.....	53
3.3. Пріоритетні напрямки післявоєнного відновлення ресурсного потенціалу ОТГ в Україні.....	57
Висновки до розділу 3	64
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Вивчення особливостей ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади (далі – ОТГ) має важливе значення для комплексного розвитку діючих в Україні адміністративно-територіальних утворень такого типу з метою виявлення шляхів покращення процесу використання належних територіальній громаді ресурсів, забезпечення ефективного розвитку територій та підвищення якості життя мешканців територіальних громад, особливо, в сучасних умовах, коли для країни існує тотальна небезпека, обумовлена повномасштабним вторгненням російської федерації.

Зазначимо, що ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади є ключовим елементом успішності її функціонування, що включає не лише фінанси, але й інші види потенційних ресурсів, такі як людські, природні, соціальні та інфраструктурні ресурси.

Забезпечення фінансових ресурсів зазвичай відбувається через місцеві бюджети, субвенції з державного бюджету, а також інвестиції та спів фінансування проєктів. Важливо також розвивати механізми місцевого самоврядування, щоб громади могли самостійно приймати рішення щодо використання своїх ресурсів.

Окрім фінансових ресурсів, важливим є також розвиток людського капіталу. Він включає навчання та розвиток кадрів для ефективного управління територією, а також долучення місцевого населення до участі в процесах прийняття рішень та реалізації проєктів.

Природні ресурси також відіграють важливу роль у розвитку об'єднаних територіальних громад. Вони включають земельні ресурси для аграрного виробництва, водні ресурси для забезпечення населення питною водою та енергетичні ресурси для забезпечення електроенергією та ін.

Важливим є також розвиток інфраструктури – дороги, комунікації, освітні та медичні заклади, які створюють умови для зручного та комфортного життя мешканців громад.

Загалом, ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади вимагає комплексного підходу, що враховує різні аспекти її функціонування та розвитку.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали наукові праці дослідників, у яких розкривається поняття та сутність ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади: С. Білоус [2], Д. Велюс [4], З. Вітенко [8], Т. Власової [9], М. Грицаєнко [12], М. Житар [17], І. Заблудської [18], О. Карпенко [21], В. Ключковської [23], [34], О. Лазор [27; 28; 29; 32], О. Лазора [30; 31; 32], Н. Никифорова [35], Р. Оксентюк [37], Н. Семенюк [56], Т. Сидорко [57], Н. Сментинової [61], А. Федчишиної [66] та ін.

Наукові дослідження ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади, в основному, зосереджені на аналізі бюджетного процесу та природних ресурсів діючих в Україні ОТГ. Проте, на нашу думку, варто змістити вектор наукових досліджень у бік можливостей, які відкриває для ОТГ інформатизація повсякденного процесу публічного управління об'єднаними територіальними громадами, з точки зору полегшення ресурсного забезпечення та спрямування зусиль відповідальних осіб ОТГ на комплексний аналіз досліджуваного проблемного питання кваліфікаційної роботи («Ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади»). Тому, доречно акцентувати увагу на новизні теми кваліфікаційної роботи та значенні окресленої проблематики для подальшого розвитку наукових досліджень у галузі публічного управління.

Тобто, проблематика, що розглядається у рамках кваліфікаційної роботи, потребує подальшого наукового вивчення, зокрема в контексті трансформацій, які відбуваються в процесі ресурсного забезпечення розвитку ОТГ в Україні в умовах непередбачуваних глобальних змін, спричинених триваючою війною з росією.

Мета дослідження – визначити пріоритетні шляхи ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади, на основі розкриття теоретико-методологічної та аналітичної складових цього процесу, з урахуванням воєнного стану та євроінтеграційних процесів.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- здійснити теоретичне дослідження поняття, значення та структури профілю об'єднаної територіальної громади;
- окреслити поняття та кроки застосування SWOT-аналізу для оцінки ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади;
- дослідити правову основу ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади;
- провести комплексну характеристику соціального потенціалу Чернівецької ОТГ;
- окреслити фінансово-економічний вимір об'єднаної територіальної громади;
- охарактеризувати земельні ресурси об'єднаної територіальної громади;
- дослідити позитивний європейський досвід ресурсного забезпечення об'єднаних територіальних громад та можливості його реалізації у вітчизняних умовах в мирний час;
- виявити можливості ресурсного забезпечення вітчизняних ОТГ у воєнних умовах;
- окреслити пріоритетні напрямки післявоєнного відновлення ресурсного потенціалу ОТГ в Україні, з урахуванням пропозицій європейських партнерів.

Об'єктом дослідження є розвиток об'єднаної територіальної громади.

Предметом дослідження є ресурсне забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади.

Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові та спеціальні **методи дослідження**. Серед *загальнонаукових методів* дослідження нами використано: метод аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування, індукції, дедукції, порівняння, абстрагування, аналогії. Статистичний метод використовувався при дослідженні показників ресурсного забезпечення розвитку Чернівецької ОТГ. Серед *конкретно-наукових методів*, використаних під час написання кваліфікаційної роботи, нами було застосовано формально-юридичний метод. Він дозволив здійснити процес аналізу законодавства з проблеми дослідження та аналіз джерел з теми дослідження. Окрім того, в основу дослідження покладено критико-діалектичний

метод, який сприяє вивченню внутрішніх суперечностей, виявленню й дослідженню першооснови ресурсного забезпечення розвитку Чернівецької ОТГ тощо. Серед *спеціальних методів* дослідження ми застосували метод SWOT-аналізу та метод моделювання.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження спрямовані на практичне застосування та поліпшення ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади в Україні. Матеріали та висновки можуть бути використані в освітньому процесі для викладання загальних та спеціальних курсів з публічного управління, у розробці методичних посібників та програм, а також в практичній діяльності органів публічної влади. Матеріали та висновки дослідження можуть бути враховані під час розробки заходів для покращення ресурсного забезпечення розвитку ОТГ України та підвищення ефективності публічної служби загалом. Результати дослідження також корисні для фахівців, що займаються питаннями публічного управління та ресурсним забезпеченням розвитку об'єднаної територіальної громади України.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження включені до Програми круглого столу «Філософсько-методологічні та гносеологічні проблеми публічного управління», присвяченого 301-річчю з дня народження Г. Сковороди, «Глобальні тенденції та національні особливості публічного управління та адміністрування» та представлені у публікаціях «Механізми державного управління у сфері національної економіки» [59], «Наукові підходи дослідження ресурсного забезпечення розвитку територіальної громади в умовах децентралізації» [60].

Науково-методологічну базу дослідження склали: нормативно-правові акти міжнародного значення, акти чинного законодавства України – Закони України, інші нормативно-правові акти у сфері ресурсного забезпечення розвитку ОТГ, праці закордонних та вітчизняних дослідників та науковців, інформаційні ресурси мережі Internet та результати власних досліджень.

Структура кваліфікаційної роботи обумовлена її метою та завданнями. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на 9

підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, а також списку використаних джерел (70 позицій).

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного у кваліфікаційній роботі дослідження ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади можна зробити такі висновки.

1. Здійснивши теоретичне дослідження поняття, значення та структури профілю об'єднаної територіальної громади, можемо зазначити, що профіль ОТГ є зведенням важливої інформації про громаду, яка представлена у вигляді структурованого документа зі статистичними даними, графіками та текстовим матеріалом. Цей документ є підґрунтям для аналізу громадських потреб та можливостей розвитку, дозволяючи аналітикам та урядовим органам краще розуміти ситуацію в громаді і розробляти стратегії подальшого розвитку. Тобто, профіль ОТГ допомагає зрозуміти поточний стан справ у громаді, виявити її потенціал та проблемні аспекти розвитку. Шляхом аналізу зібраної інформації можна визначити стратегічні напрямки розвитку, встановити пріоритети та розробити ефективні плани дій для досягнення поставлених цілей. Також цей документ є важливим інформаційним ресурсом для потенційних інвесторів, які розглядають можливості співпраці з ОТГ. Отже, профіль ОТГ є не лише джерелом інформації, але й інструментом для активного управління та розвитку громади, сприяючи створенню стратегій і реалізації проектів, спрямованих на підвищення якості життя її мешканців.

2. Окресливши поняття та кроки застосування SWOT-аналізу для оцінки ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади, варто зауважити, що використання методу SWOT-аналізу є не лише ефективним, але й надзвичайно корисним для глибокого аналізу ресурсного потенціалу розвитку ОТГ. Цей аналітичний метод дозволяє не лише ідентифікувати сильні та слабкі сторони громади, але й аналізувати внутрішні та зовнішні можливості та загрози. Під час проведення SWOT-аналізу виявляються потенційні можливості для подальшого розвитку громади, такі як наявність природних ресурсів, географічне розташування, інфраструктура тощо. Водночас, виявлення слабких сторін допомагає зрозуміти обмеження та проблеми, які можуть перешкоджати ефективному розвитку ОТГ. Крім

того, SWOT-аналіз дозволяє глибше зрозуміти зовнішнє середовище ОТГ, таке як економічні та політичні чинники, а також конкурентну ситуацію. Це допомагає громаді адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та використовувати наявні можливості для розвитку. Отже, SWOT-аналіз є важливим методом для глибокого розуміння ресурсного потенціалу громади та розробки стратегій для досягнення її перспективних цілей.

3. Дослідивши правову основу ресурсного забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади, ми виявили, що нормативно-правові акти, якими врегульовано процес функціонування ОТГ в Україні, встановлюють ключові принципи формування та функціонування ОТГ, визначають права та обов'язки мешканців ОТГ, а також встановлюють механізми взаємодії з центральними та регіональними органами влади. Крім того, вони регламентують порядок формування бюджетів громад, розподілу коштів, фінансові взаємовідносини між різними рівнями влади, а також механізми надання допомоги та підтримки ОТГ з боку держави.

4. Здійснення комплексної характеристики соціального потенціалу Чернівецької ОТГ дозволяє стверджувати, що внутрішні відносини в громаді формуються на основі спільних інтересів та підтримуються через неформальні контакти з метою отримання взаємної підтримки та вигоди. Це сприяє створенню соціального потенціалу, що охоплює здатність до суспільної взаємодії та налагодження соціально-економічних відносин між мешканцями громади. Разом з тим, як було зазначено у роботі, демографічна ситуація у Чернівецькій громаді характеризується помірно низькою щільністю населення на кілометр квадратний і становить 40 осіб. Загальна кількість мешканців в громаді на 01.01.2021 року становить 15883 осіб. Діти шкільного віку – 1503 осіб, дошкільного віку – 932 осіб. У громаді чітко прослідковується тенденція до старіння населення. Частка молоді і дітей – 1695 осіб. Станом на 01.01.2021 р. кількість осіб похилого віку становила 3090 осіб від загальної кількості населення. За відомостями, чинними на 2024 р., загальна кількість населення громади становить 19243 осіб. Актуальний показник щільності населення, у порівнянні із показником 2021 р. свідчить про доволі повільне зростання його кількості. Такий стан справ сформувався, передусім, на тлі воєнних подій, що

тривають на території України. Разом з тим, основною метою накопичення та реалізації соціального потенціалу Чернівецької об'єднаної територіальної громади є створення умов для підвищення якості життя населення та розвитку громади в цілому.

Головною метою накопичення та реалізації цього соціального потенціалу в Чернівецькій ОТГ є створення умов для підвищення якості життя населення та загального розвитку громади. Ця мета передбачає виконання таких завдань: вдосконалення умов праці, надання доступу до якісних освітніх та медичних послуг, підтримку підприємництва та громадських ініціатив, а також розвиток інфраструктури та соціальної сфери задля задоволення потреб кожного мешканця громади.

5. Окреслення фінансово-економічного виміру Чернівецької ОТГ дозволило виявити, що головним джерелом фінансування громади є її бюджет, який має вирішальне значення для задоволення потреб розвитку територіальної інфраструктури. Також ми виявили, що податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) залишається базовим джерелом наповнення дохідної частини бюджету: на 01.03.2024 р. фактично до бюджету громади надійшло ПДФО на суму 5031,830 тис грн, або на 104,8 відсотків до плану на звітний період, у порівнянні з відповідним періодом 2023 року надходження збільшилися на 647,7 тис грн, або 14,8%. Видаткова частина бюджету станом на 01.03.2024 року по загальному фонду виконана в сумі 17 847,9 тис. грн. (72,7% до уточнених призначень на січень-лютий 2024 року). За період на 01.03.2024 р. галузеві видатки Чернівецької ОТГ значно зросли. Різниця між зазначеними періодами становить 1 490,9 тис. грн. Вважаємо, що такий стан справ обумовлений інфляційними процесами, що відбуваються у державі, загалом. Сільське господарство є провідною галуззю господарства громади. Більшість земель орендують сільськогосподарські підприємства, що використовують сучасну техніку та технології. Особисті селянські господарства, які мають невелику площу та функціонують з використанням ручної робочої сили, також мають значний вплив на розвиток цієї галузі. Крім того, у громаді існує активно розвинене середнє та мале підприємництво, а також розвинута обслуговуюча інфраструктура. Проте, на наш погляд, не можна стверджувати, що економічно-фінансовий вимір Чернівецької ОТГ

досконалий, адже багато можливостей, які надає ресурсний потенціал громади, не використовуються або ж використовуються неефективно. Сільське господарство є ключовою галуззю господарства громади. Більшість земель орендують сільськогосподарські підприємства, які використовують сучасну техніку та технології. Однак, особисті селянські господарства, які функціонують з використанням ручної робочої сили та мають невелику площу, також мають значний вплив на розвиток цієї галузі. Позитивним аспектом економічного середовища громади є наявність активно розвиненого середнього та малого підприємництва, а також добре розвинутої обслуговуючої інфраструктури. Наразі, важливою задачею для Чернівецької ОТГ є оптимізація наявних ресурсів та підвищення ефективності їх використання з метою сприяння сталому економічному розвитку громади.

6. Земельні ресурси Чернівецької ОТГ складаються із земель сільськогосподарського призначення, які преважують у структурі земельного фонду громади (серед земельних ресурсів Чернівецької ОТГ, перелік яких містить соціальний паспорт громади від 23.09.2021 р., кількісно переважають сільськогосподарські землі (35534,05 га. – 82,91%). Також до складу земельних ресурсів Чернівецької ОТГ входять землі лісгосподарського призначення, забудовані землі, землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення, заповідні землі, землі водного фонду, землі історико-культурного призначення, яких у структурі земельних ресурсів Чернівецької ОТГ найменше (17,65 га. – 0,04%). Отже, зважаючи на окреслений розподіл складу земельних ресурсів досліджуваної ОТГ, варто акцентувати увагу на її переважаючому сільськогосподарському профілі, що безпосередньо впливає на формування соціального та, зокрема, економічного потенціалу громади. Ефективне використання земельних ресурсів важливе для сталого розвитку ОТГ. Врахування екологічних, соціальних та економічних аспектів при землекористуванні є ключовим для забезпечення раціонального використання цих ресурсів та збереження їх на майбутнє. Також важливо враховувати потреби та інтереси місцевої громади при прийнятті рішень щодо використання земельних ресурсів.

7. Дослідження позитивного європейського досвіду ресурсного забезпечення об'єднаних територіальних громад було проведене на прикладі ресурсного забезпечення територіальних громад (гмін) Республіки Польща. В результаті, ми виявили, що ресурсне забезпечення польських гмін включає широкий спектр заходів (фінансування, розвиток інфраструктури, доступ до освіти та охорони здоров'я, підтримка місцевого бізнесу та підтримка громадських ініціатив). Основним джерелом фінансування для громад у Польщі є їх місцеві бюджети, які формуються з різних джерел, таких як податки, дотації від центрального уряду та інші доходи. Крім того, важливим є отримання фінансової підтримки від держави або міжнародних фондів для реалізації конкретних проектів розвитку. Зусилля з ресурсного забезпечення також спрямовані на розвиток інфраструктури, у тому числі доріг та енергетичної мережі. Особлива увага приділяється розвитку громадських послуг, які включають освіту, охорону здоров'я, культуру та соціальну допомогу з метою підвищення якості життя мешканців та їхньої соціально-економічної стабільності. Ці заходи спрямовані на підтримку сталого розвитку громад у Польщі, які є важливою складовою загального соціально-економічного прогресу країни. Адаптація цієї позитивної практики в Україні може сприяти покращенню ефективності місцевого самоврядування та стабілізації розвитку об'єднаних територіальних громад, що, в свою чергу, позитивно вплине на якість життя мешканців. Проте, для успішної адаптації цих практик в українському контексті важливо враховувати національні особливості та специфіку місцевих умов розвитку та можливості їх реалізації у вітчизняних умовах в мирний час.

8. Виявивши можливості ресурсного забезпечення вітчизняних ОТГ у воєнних умовах, можемо зазначити, що у складних умовах воєнного часу можливості ресурсного забезпечення вітчизняних ОТГ можна зацентувати на активному використанні внутрішніх ресурсів та резервів громад, співпраці з державними та міжнародними організаціями для отримання додаткової підтримки і ресурсів, оптимізації використання наявних ресурсів ОТГ, що включає ефективне управління земельними та природними ресурсами, активне стимулювання розвитку місцевої економіки та бізнесу шляхом впровадження інноваційних програм та

інфраструктурних проєктів, а також залучення нових інвестицій для реалізації стратегічних ініціатив та стимулювання економічного зростання на рівні громад.

9. Окресливши пріоритетні напрямки післявоєнного відновлення ресурсного потенціалу ОТГ в Україні, *відновлення інфраструктури та господарства, соціальна адаптація населення, створення програм та послуг для відновлення громадської довіри та підтримки вразливих груп населення, економічна адаптація*, з урахуванням пропозицій європейських партнерів, можна зазначити, що їх головна мета полягає в тому, щоб після реконструкції наша країна стала більш розвиненою, кінцевим результатом має бути наша інтеграція в європейське співтовариство. Це вимагає, передусім, подолання корупції, яка є головною перешкодою на шляху розвитку будь-якого державного утворення. При цьому, подолання корупційної складової сучасної фінансово-економічної системи країни, на чому акцентують увагу європейські партнери України, сприятиме розширенню ресурсної бази, сприятиме економічному зростанню, створенню нових робочих місць, забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я, а також розвитку інфраструктури та місцевого підприємництва. Всі ці аспекти можуть бути реалізовані на місцевому рівні, з урахуванням пропозицій з відновлення країни.

Також зазначимо, що наразі існує низка проєктів з пропозиціями загальнодержавного та місцевого відновлення на рівні об'єднаних територіальних громад, які передбачають низку заходів, зокрема: відновлення інфраструктури та господарств ОТГ, соціальну адаптацію населення, створення програм та послуг для відновлення громадської довіри та підтримки вразливих груп населення, економічну адаптацію тощо.

Узагальнюючи викладене, варто, на нашу думку, додати, що, загалом, ресурсне забезпечення розвитку сучасних ОТГ є ключовим для сталого розвитку громад. Для забезпечення ефективності процесу ресурсного забезпечення розвитку ОТГ необхідна ефективна система управління, застосування новаторських методів та партнерство з різними зацікавленими сторонами, включаючи державні органи, місцеві громадські організації та підприємства, зокрема, й іноземні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла І. Ілюхіна В. Економіка війни в Україні : наслідки та можливі конкурентні переваги в повоєнний період.. 2024. *Економіка та суспільство*. №59. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3505/3434> (дата звернення : 25.03.2024.).
2. Білоус С. П., Степанець В. В. Вплив об'єднаних територіальних громад на інвестиційну привабливість регіону. *Економіка та суспільство*. 2021. №27. С. 1-6.
3. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2010, № 50-51, ст.572.
4. Велюс Д. О., Трегуб М. В. Фактори інвестиційної привабливості земель об'єднаних територіальних громад. 2021. URL: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/159781/5_Велюс_НТУДП.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення : 25.03.2024.)
5. Відбудова в обмін на реформи: ЗМІ розкрили план ЄС з повоєнного відновлення України. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/05/17/7139575/> (дата звернення : 25.03.2024.).
6. Відбулась чергова передача земель державної власності у комунальну власність громад. URL: <https://chernivecka-gromada.gov.ua/vidbulas-cherгова-peredacha-zemel-derzhavnoi-vlasnosti-u-komunalnu-vlasnist-gromad-12-16-48-15-12-2020/> (дата звернення : 25.03.2024.)
7. Вінницька громада прийняла майже 46 тисяч переселенців. URL: <https://new.vmr.gov.ua/vinnytska-hromada-pryiniala-maizhe-46-tysiach-pereselentsiv> (дата звернення : 25.03.2024.).
8. Вітенко З. Р. Соціальний потенціал територіальної громади. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації : *Міжнародна науково-практична конференція здобувачів освіти та молодих вчених*, м. Вінниця, 23-24 листопада 2021 р.: тези / ред.кол. : Драбовський А.Г. та ін. Вінниця : Вінницький кооперативний інститут, 2021. С. 364-367.

9. Власова Т. Р. Соціальний потенціал: сутність та зміст. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2017. №3. С. 8-15.
10. Гакалова Н. Л. Територіальні громади в умовах воєнного стану: напрями вирішення проблемних питань. *Розвиток партнерства ЄС – Україна в публічному управлінні (в рамках реалізації Модулю «Демократична децентралізація влади як європейський досвід державного управління» програми Erasmus+ : Жан Моне) (онлайн) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2022 р. Харків : ТОВ «Константа», 2022. С. 322-327.*
11. Гапак Н. М. Релокація бізнесу як фактор інноваційного розвитку регіону. *II Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізація та розвиток інноваційних систем : тенденції, виклики, перспективи», 14-15 березня 2024 року. С. 89–90.*
12. Грицаєнко М. І. Місце соціального капіталу у формуванні та об'єднанні територіальних громад. *Бізнес форум*. 2018. №18. С. 113-121.
13. Гроші в обмін на реформи: як ЄС допоможе відбудувати Україну. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/groshi-v-obmin-na-reformi-yak-yes-dopomozhe-vidbuduvati-ukrajinu-novini-ukrajina-11840262.html>. (дата звернення : 25.03.2024.).
14. Дворниченко М. Економічна модель післявоєнного розвитку України. *X International scientific and practical conference «Modern Trends in the Development of Scientific Space» (February 14-16, 2024). Dresden, Germany, International Scientific Unity. 2024. С. 67-70.*
15. Європейська хартія місцевого самоврядування, прийнята Радою Європи 1985 р. URL: <http://www.coe.kiev.ua/> (дата звернення: 25.03.2024).
16. Ємченко М. Ключові завдання повоєнного відновлення України з урахуванням іноземного досвіду та стратегія сталого розвитку як важливий етап. *Science of XXI century: development, main theories and achievements (January 26, 2024; Helsinki, Finland). С. 94-96.*
17. Житар М. О. Основні ключові напрями відновлення економіки України. *Економіка, облік, фінанси та право : сучасні тенденції та перспективи розвитку в*

Україні та світі : збірник тез доповідей міжнародної науковопрактичної конференції (Біла Церква, 12 січня 2024 р.) : у 2 ч. Біла Церква: ЦФЕНД, 2024. Ч. 2. С. 49-50.

18. Заблодська І. В., Гречана С. І. Методичне забезпечення формування ідентифікаційного профілю територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2021. №2. С. 5-14.

19. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002 № 3-4. ст.27.

20. Інформація про виконання бюджету Чернівецької селищної територіальної громади станом на 01.03.2023 р. та 01.03.2024 р. URL: https://rada.info/upload/users_files/04326856/8af5406364c41384087c284132a577cf.pdf (дата звернення : 25.03.2024.)

21. Карпенко О. В. Концептуальні засади формування ресурсного потенціалу ОТГ в умовах децентралізації. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ*: збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції з дистанційною участю, 24 березня 2021 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ». С. 38-40.

22. Карпенко Н.В. SWOT-аналіз: теорія, міфи, реальність *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVI Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2022 рік (м. Полтава, 25 квітня 2023 р.). Полтава : ПУЕТ, 2023. С. 480-483.

23. Клочковська В. О., Клочковський О. В., Гуцуляк Н. П. Соціальний потенціал розвитку регіону : гендерно-віковий аспект. *Економіка і організація управління*. 2019. № 4 (36). С. 219–224.

24. Конституція (Основний Закон) України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30.

25. Косович Б. Гуманізаційні цінності української економіки: виклики війни та можливості збереження. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2023. №1 (107). С. 5-11.

26. Кузьмин В. М., Сусяк Х. В. Структурування потенціалу територіальної громади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. №11. С. 177-180.
27. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування : Навч. посібник. 3-є вид., доп. і перероб. Київ : Центр навч. літератури, 2003. 432 с.
28. Лазор О.Д. Інституціоналізація публічної самоврядної влади в Україні : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. 440 с.
29. Лазор О.Д., Лазор А.О. До питання вдосконалення організаційної структури місцевих рад. *Право та державне управління*. 2010. № 1. С. 123–129.
30. Лазор О., Лапшин С., Гуменюк Л. Оцінювання цілей стратегічного планування за допомогою SWOT-аналізу. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів»* : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, Херсон, 17-18 листопада 2021 р. / Упоряд. Т. Казакова. Херсон, книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2021. С. 84-87.
31. Лазор О. Я., Лазор О. Д. Адміністративно-територіальна реформа та децентралізація влади в Україні : теоретико-методологічні та правові підходи. *Держава та регіони. Серія Публічне управління і адміністрування*. 2021. № 4 (74). С. 21 – 28.
32. Лазор О.Д., Лазор О. Я. Оцінювання ефектів адміністративно-територіальної реформи на прикладі Львівської та Вінницької областей. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Публічне управління та адміністрування*. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 136 – 143.
33. На відбудову Київщини вже витрачено 2,6 млрд грн у 2023 році. URL: <https://thepage.ua/ua/news/na-vidbudovu-kiyivshini-vitratili-26-mlrd-grn-u-2023-roci> (дата звернення : 25.03.2024.).
34. Нам'ясенко В. Теорія та аналітика можливих векторів розвитку економіки України та, зокрема, подільського економічного регіону в період повоєнного відновлення. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. №8 (14). С.123-135.

35. Никифорова Н. О., Овчаренко Р. В. Паспорти/профілі громад як інструмент розвитку ОТГ в контексті децентралізації. *ДонДУУ. МЕНЕДЖЕР*. 2019. № 3 (84) С. 26-34.
36. Обрано 10 громад для участі в пілотному проєкті розробки планів відновлення – Мінвідновлення. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/945332.html> (дата звернення : 25.03.2024.).
37. Оксентюк Р. А. Формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади, на прикладі Скала-Подільської селищної ради. *Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування*. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2020, С. 144-165.
38. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення : 25.03.2024.)
39. Офіційний сайт Чернівецької громади. URL: <https://gromada.info/gromada/chernivecka/> (дата звернення : 25.03.2024.)
40. Павлович-Сенета Я. П. Адміністративно-правові передумови для економічного розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. С. 222-226.
41. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. ст.112.
42. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 вересня 2005 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 49. ст.517.
43. Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища: Закон України від 9 лютого 2017 року. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 12. ст.134.
44. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. ст.91.
45. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

46. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. ст.275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
47. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11 вересня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 9. ст. 79.
48. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170.
49. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. ст.349.
50. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23 вересня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. №49. ст. 299. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-вр#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
51. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 28. ст.250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
52. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 року. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 34. ст.1167.
53. Профіль для громади як паспорт для людини URL: <https://acmc.ua/profil-dlya-gromady-yak-pasport-dlya-lyudyny/> (дата звернення : 25.03.2024.)
54. Рішення «Про бюджет Чернівецької селищної територіальної громади на 2024 року» від 22 грудня 2023 р. №1255. URL: <https://chernivecka-gromada.gov.ua/news/1705652300/> (дата звернення : 25.03.2024.)
55. Савостенко Т. Роль кластерів у збереженні економічного потенціалу України та її регіонів у воєнний час. *Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю*, м. Дніпро, 4 травня 2023 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко; Т.В. Маматової. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 177–180.

56. Семенюк Н. SWOT-аналіз – система аналізу в умовах кризових ситуацій. In *The 8th International scientific and practical conference “Trends, theories and ways of improving science”* (February 28–March 03, 2023) Madrid, Spain. International Science Group. 2023. С. 91-99.
57. Сидорко Т. Підходи до формування ефективних стратегій розвитку територіальних громад. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 380-383.
58. Ситник Н., Шеремета Л. Економічні виклики та фінансові стратегії для відновлення та розвитку України після війни. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*, (December 22, 2023; Boston, USA). С. 50-52.
59. Сіньчук В. В. Механізми державного управління у сфері національної економіки. *Програма круглого столу «Глобальні тенденції та національні особливості публічного управління та адміністрування»*.
60. Сіньчук В. В. Наукові підходи дослідження ресурсного забезпечення розвитку територіальної громади в умовах децентралізації. *Програма круглого столу «Філософсько-методологічні та гносеологічні проблеми публічного управління»*, присвяченого 301-річниці з дня народження Г. Сковороди.
61. Сментина Н.В. Економічний профіль територіальної громади як інструмент активізації місцевого економічного розвитку. *Академічний огляд*. 2020. № 2 (53). С. 29-37.
62. Соціальний паспорт громади. URL: <https://chernivecka-gromada.gov.ua/news/1632403757/> (дата звернення : 25.03.2024.)
63. Спроможність та соціальний профіль Об'єднаних територіальних громад URL: <https://www.prostir.ua/?news=spromozhnist-ta-sotsialnyj-profil-objednanyh-terytorialnyh-hromad> (дата звернення : 25.03.2024.)
64. Стратегія розвитку громади URL: https://rada.info/upload/users_files/04326856/eac0f5b732bcf94dc1697dbfb766ab27.pdf (дата звернення : 25.03.2024.)
65. Трубнік Т. Є., Бикова М. Д. Економічні орієнтири України в контексті перспектив розвитку світової економіки у 2023-2024 роках. *Академічні візії*. 2023.

- №17. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/272/251> (дата звернення : 25.03.2024.).
66. Федчишина А. О. Напрями удосконалення управління соціально-економічним розвитком територіальних громад. *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології*. Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2019. Ч. 1. С. 690-698.
67. Чернівецька територіальна громада. URL: <https://decentralization.ua/newgromada/2052> (дата звернення : 25.03.2024)
68. Constitution of Poland. URL: <https://godlo.pl/en/constitution.php> (дата звернення : 25.03.2024.).
69. Gmina in Poland: administrative units and their role. URL: <https://elbuz.com/en/gmina-v-polshe-hto-eto-takoe-i-chem-zanimayutsya-eti-administrativ> (дата звернення : 25.03.2024.).
70. We support the sustainable development of Poland – we foster local investments. URL: <https://www.gov.pl/web/primeminister/we-support-the-sustainable-development-of-poland--we-foster-local-investments#:~:text=Key%20government%20programmes%20supporting%20local,billion%20allocated%20for%20this%20purpose> (дата звернення : 25.03.2024.).